

Utenriksdepartementet

Avd. for kultur, norgesfremme og protokoll

Att: Anja Thomsen

Oslo, 25. september 2009

Vår ref:

Gunelie Winum, prosjektleder

Mari Bangstad, informasjonsrådgiver

Høring - Oppfølging av stortingsmelding om næringslivets samfunnsansvar

Initiativ for etisk handel (IEH) takker for invitasjonen til å komme med innspill til styrking av det norske kontaktpunktet (NCP) for OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

IEHs anbefalinger til regjeringen er kort oppsummert:

1. Nytt kontaktpunkt:

IEH anbefaler en flerpartsmodell med fem medlemmer utnevnt på personlig grunnlag gjennom kongelig resolusjon for en periode på tre år, der arbeidslivets parter og sivilsamfunnet utnevner tre medlemmer og to uavhengige medlemmer (hvorav en leder) blir utnevnt på grunnlag av relevant kompetanse. IEH anbefaler også etablering av et faglig tungt sekretariat med tilstrekkelige ressurser, kompetanse og uavhengighet til å foreta effektiv, legitim og troverdig klagebehandling. Større åpenhet er avgjørende; det er for lite tilgjengelig informasjon om kontaktpunktets virke, om rutiner for saksbehandling og om behandlede og avviste klagesaker.

2. Konkretisering av retningslinjene:

Et omorganisert og styrket kontaktpunkt er nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å realisere retningslinjenes potensial til å bli en god standard for konkret ivaretagelse av samfunnsansvar i global handel og produksjon. Retningslinjene er p.t. for lite presise og tidsmessig lite oppdaterte, blant annet ved omtale av leverandørkjedeansvar. IEH mener at:

- Norge bør utvise større åpenhet om kontaktpunktets arbeid generelt, om hvordan det norske NCP skal håndtere påstander om brudd på arbeidstakerrettigheter og miljøhensyn i norske virksomheters leverandørkjeder og om en ny revisjonsrunde av retningslinjene i OECD
- Norge bør arbeide for å tydeliggjøre hvordan det forventes at virksomheter fremmer samfunnsansvar i leverandørkjeden revisjon av retningslinjene

1. Nytt kontaktpunkt – Anbefalinger

Modell 1 – Et uavhengig flerpartssamarbeid

Medlemmene i kontaktpunktet bør samlet ha solid kompetanse på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjon og miljø, inkludert kjennskap til utfordringer og muligheter knyttet til å ivareta anstendige arbeids- og miljøforhold i globale leverandørkjeder. I vurdering av de to

foreslåtte modellene, anbefaler IEH en flerpartsmodell med fem medlemmer utnevnt på personlig grunnlag gjennom kongelig resolusjon(modell 1). Kandidatene bør velges i prosesser som ikke levner tvil om deres uavhengighet eller faglige egnethet. Ved siden av at arbeidslivets parter utnevner medlemmer, støtter IEH forslaget om en sivilsamfunnsrepresentant. For eksempel slik Norsk senter for menneskerettigheter foreslår: «at det (...) utarbeides en liste over relevante organisasjoner som så kan foreslå og stemme over kandidater. På den måten vil uansett den kandidaten som har støtte blant de dominerende organisasjonene velges inn.»

Organisering

IEH mener kontaktpunktet bør være administrativt underlagt Utenriksdepartementet. Kontaktpunktet/sekretariatet bør ha en svært uavhengig stilling, eksempelvis som Etikkrådet til Statens Pensjonsfond Utland og rådets/sekretariatets tilknytning til Finansdepartementet.

For å fungere effektivt og legitimt må det uavhengige kontaktpunktet ha et faglig sterkt sekretariat, som kan gjennomføre utredninger, dialog med innklager og innklagede og som kan komme med konkrete anbefalinger til forbedringer ved påviste brudd på retningslinjene på en troverdig og ressurseffektiv måte. Også sekretariatet bør ha kompetanse på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjon og miljø, samt på utfordringer og muligheter knyttet til å ivareta samfunnsansvar i leverandørkjeden.

Effektiv, rettferdig og uavhengig klagebehandling

Kontaktpunktets hovedfunksjon bør være behandling av påståtte brudd på OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. IEH mener at klagebehandling, effektiv, rettferdig og legitim saksbehandling i en uavhengig instans, samt utstrakt åpenhet om saksbehandling og resultater er det viktigste Norge kan gjøre for å fremme kjennskap til og bruk av retningslinjene.

Gitt tilstrekkelige faglige og økonomiske ressurser kan slik klagebehandling på sikt bidra til å konkretisere og sette en tydeligere standard for hva som er næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. At dette bør inkludere konkretisering av hvordan myndighetene forventer ivaretagelse av samfunnsansvar i leverandørkjeden utdypes under punkt 2.

2. Konkretisering av leverandørkjedeansvar

Det er grunn til å problematisere at OECDs retningslinjer per i dag i svært liten grad bidrar til å møte det internasjonale samfunnets stigende forventninger til at næringslivet skal fremme samfunnsansvar i egen leverandørkjede.

Anbefalinger

I St.meld. nr. 10 (2008-2009) oppfordrer regjeringen bedrifter til å ta ansvar for at alle ledd i verdikjeden tilfredsstillir bedriftens standarder – så langt det er mulig. Meldingen anerkjenner at norsk næringsliv bør arbeide for å utvikle rutiner for å følge opp sitt leverandørkjedeansvar, «selv om det på kort sikt ikke er realistisk at import fra eller delproduksjon i utviklingsland skal kunne skje uten risiko for brudd på internasjonalt anerkjente normer og regler».

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper har potensial til å bli en brukbar standard for å utvikle slike rutiner i næringslivet, og for å overvåke hvordan norske næringslivsaktører ivaretar sitt

samfunnsansvar i praksis. Dette forutsetter at retningslinjene eksplisitt omfatter leverandørkjedeansvar på en tydeligere måte enn i dag¹, og at de konkretiserer hvordan virksomheter forventes å fremme retningslinjene overfor handelsforbindelser (både produserende leverandører og agenter/importører).

IEH mener det vil styrke norsk politikk for å fremme samfunnsansvar i næringslivet og ivaretagelse av samfunnsansvar i næringslivet dersom regjeringen:

1. - Konkretiserer og offentliggjør hvordan det norske kontaktpunktet skal tolke «en investeringsforbindelse» (ref. fotnote 1), og uttrykt åpner for behandling av klager i leverandørkjeden til norske virksomheter
- Det bør også utarbeides en guide for hvordan importører og/eller produsenter forventes å fremme retningslinjene overfor leverandører og underleverandører som følger opp og ytterligere konkretiserer anbefalingene i St. meld. nr. 10 (2008-2009)
2. - Konkretiserer retningslinjene i den varslede revisjonen av OECDs retningslinjer, og styrker formuleringen på ivaretagelse av samfunnsansvar i leverandørkjeden
- Utviser åpenhet om hvordan revisjonen av retningslinjene skjer og hvilke eksterne parter som blir hørt i prosessen
3. - Vurderer hvordan kontaktpunktets avgjørelser i klagesaker kan føre til midlertidige sanksjoner for innklagede frem til anbefalte utbedringer er iverksatt, slik for eksempel som FNs spesialrådgiver John Ruggie har foreslått. Kilde: Ethical Performance, juli 2009

---

¹Leverandørkjedeansvar er nevnt i de reviderte retningslinjene fra 2000 (kapt 2.10), men begrenses i en kommentar (CIME 2003) til «investeringsforbindelser». Samtidig åpnes det for skjønn og «sak-til-sak-tilnærming». Usikkerheten gjenspeiles ifølge OECD Watch i svært varierende praksis når nasjonale kontaktpunkt behandler klagesaker om påståtte brudd på retningslinjene i innklagedes leverandørkjede.